

***Wydział Prewencji
Komendy Wojewódzkiej Policji
w Poznaniu***

www.wielkopolska.policja.gov.pl

Poznań, grudzień 2010 roku

Zawarte w treści przepisy prawne i procedury postępowania, mają służyć nauczycielom do udzielania wszechstronnej pomocy uczniom ofiarom przestępstw oraz podejmowania skutecznych i szybkich decyzji w sprawach uczniów zagrożonych patologiami.

WYBRANE PRZEPISY PRAWNE STOSOWANE W SPRAWA MAŁOLETNICH I NIELETNICH

1. **Ustawa** z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich.
2. **Ustawa** z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji
3. **Ustawa** z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii.
4. **Ustawa** z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi.
5. **Rozporządzenie** Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 stycznia 2003 r . w sprawie szczegółowych form działalności wychowawczej i zapobiegawczej wśród dzieci i młodzieży zagrożonych uzależnieniami.

POJĘCIE NIELETNIEGO

Art. 1 § 1 ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich stwierdza, że przepisy ustawy stosuje się w zakresie:

1. Zapobiegania i zwalczania demoralizacji w stosunku do osób, które nie ukończyły lat 18,

2. Postępowania w sprawach o czyny karalne, w stosunku do osób, które dopuściły się takiego czynu po ukończeniu 13 lat, ale nie ukończyły lat 17,

3. Wykonywania środków wychowawczych lub poprawczych w stosunku do osób, względem których środki te zostały orzeczone, nie dłużej jednak niż do ukończenia przez te osoby lat 21.

POJĘCIE MAŁOLETNIEGO

Art. 10 § 1 i Art. 15 Kodeksu Cywilnego

- 1. Małoletnim jest osoba, która nie ukończyła 18 lat.**
- 2. Osoba, która nie ukończyła 13 lat nie posiada zdolności do czynności prawnych.**
- 3. Małoletni, po ukończeniu 13 lat a przed ukończeniem lat 18 posiada ograniczoną zdolność do czynności prawnej.**

POJĘCIE MŁODOCIANEGO

Art. 115 § 10 Kodeksu Karnego

**Młodociany to sprawca przestępstwa,
który
w chwili popełnienia czynu zabronionego
ukończył 17 lat a nie ukończył 21 lat i w
czasie orzekania w I instancji nie ukończył
24 lat.**

RÓŻNE POJĘCIA DEMORALIZACJI

wg kryminologii:

Demoralizacja pojmowana jako nie wynikający z przyczyn chorobowych lub rozwojowych stan; jest formą nieprzystosowania społecznego, charakteryzująca się negatywnymi postawami i zachowaniami nieletnich w stosunku do ogólnie przyjętych i obowiązujących norm społecznych, sprzyja łamaniu prawa.

wg ustawodawcy:

Demoralizacja to zachowanie polegające na naruszaniu norm etycznych (np. uprawianie nierządu) lub naruszaniu norm prawnych (popęłnianie czynu zabronionego, udział w grupach przestępczych), a ponadto zachowania polegające na niewypełnieniu obowiązków uczniowskich (systematyczne wagarowanie lub nie podejmowanie nauki zawodu).

WIEK NIELETNIEGO, A ODPOWIEDZIALNOŚĆ

(Art. 10 § 1 Kodeksu Karnego)

- **Na zasadach określonych w kodeksie karnym odpowiada ten kto ukończył 17 lat.**
- **Nieletni po ukończeniu lat 15 który dopuszcza się czynu zabronionego (zbrodnia lub przestępstwo ze szczególnym okrucieństwem) może odpowiadać na zasadach kodeksu karnego (jak osoba dorosła) jeżeli okoliczności sprawy oraz stopień rozwoju nieletniego, jego właściwości i warunki osobiste za tym przemawiają oraz jeżeli poprzednio stosowane środki wychowawcze lub poprawcze okazały się bezskuteczne;**
- **Wobec nieletniego popełniającego występki po ukończeniu 17 lat, lecz przed ukończeniem 18 lat, sąd rodzinny zamiast kary stosuje środki wychowawcze, lecznicze albo poprawcze przewidziane dla nieletnich - jeżeli okoliczności sprawy i oraz stopień rozwoju sprawcy, jego właściwości i warunki osobiste za tym przemawiają.**

CZYNY ZABRONIONE,

ZA KTÓRYCH POPEŁNIENIE NIELETNI BĘDZIE ODPOWIADAŁ
NA ZASADACH KODEKSU KARNEGO (*art.10 § 2kk*):

- **zamach na życie prezydenta,**
- **zabójstwo (za wyjątkiem: pod wpływem silnego wzburzenia),**
- **spowodowanie ciężkiego uszczerbku na zdrowiu,**
- **spowodowanie niebezpieczeństwa powszechnego,**
- **podstępne lub z użyciem gwałtu porwanie statku wodnego lub powietrznego,**
- **spowodowanie katastrofy w ruchu lądowym, wodnym lub powietrznym,**
- **zgwałcenie ze szczególnym okrucieństwem lub wspólnie z inną osobą,**
- **wzięcie zakładników,**
- **rozbój.**

CZYN KARALNY

Art. 1 § 2 ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich stwierdza, że:

„CZYN KARALNY” rozumiany jest jako:

- 1) przestępstwo lub przestępstwo skarbowe,
- 2) wykroczenie określone w:

- 51 KW	- zakłócanie wybrykami porządku publicznego
- 69 KW	- niszczenie znaku (plomba, kartka z pieczęcią)
- 74 KW	- uszkodzenie znaku inf. o grożącym niebezpieczeństwie
- 76 KW	- rzucanie w pojazd będący w ruchu
- 85 KW	- samowolna zmiana znaków lub sygnałów drogowych
- 87 KW	- kierowanie pojazdem po użyciu alkoholu
- 119 KW	- kradzież lub przywłaszczenie
- 122 KW	- paserstwo
- 124 KW	- niszczenie mienia
- 133 KW	- spekulacja biletami wstępu
- 143 KW	- utrudnianie korzystania z urzędzeń

O BOWIĄZEK ZAWIADOMIENIA O PRZESTĘPSTWIE

**Ustawa z dnia 6.06.1997r. Kodeks
Postępowania Karnego (KPK)**

**Art. 304 § 1 – Każdy, dowiedziawszy się o
popęlnieniu przestępstwa ściganego z urzędu, ma
społeczny obowiązek zawiadomić o tym prokuratora
lub Policję.**

O BOWIĄZEK ZAWIADOMIENIA O PRZESTĘPSTWIE

Ustawa z dnia 6.06.1997r. Kodeks Karny (KK)

Art. 240 § 1 – Kto, mając wiarygodną wiadomość o karalnym przygotowaniu albo usiłowaniu lub dokonaniu czynu zabronionego określonego w art.:

- 118 KK (ludobójstwo),
- 127 KK (zdrada główna),
- 128 KK (zamach stanu),
- 130 KK (szpiegostwo),
- 134 KK (zamach na Prezydenta RP),
- 140 KK (dywersja),
- 148 KK (zabójstwo i morderstwo),
- 163 KK (sprowadzenie niebezpieczeństwa powszechnego),
- 166 KK (piractwo w komunikacji wodnej lub powietrznej),
- 252 KK (wzięcie zakładnika),

nie zawiadamia niezwłocznie organu powołanego do ścigania przestępstw

podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

OBOWIĄZEK ZAWIADOMIENIA O PRZESTĘPSTWIE

**Ustawa z dnia 6.06.1997r. Kodeks
Postępowania Karnego (KPK)**

Art. 304 § 2 – Instytucje państwowe i samorządowe, które w związku ze swą działalnością dowiedziały się o popełnieniu przestępstwa ściganego z urzędu, są obowiązane niezwłocznie zawiadomić o tym prokuratora lub Policję oraz przedsięwziąć niezbędne czynności do czasu przybycia organu powołanego do ścigania przestępstw lub do czasu wydania przez ten organ stosownego zarządzenia, aby nie dopuścić do zatarcia śladów i dowodów przestępstwa.

OBOWIĄZEK PRAWNY ZAWIADAMIANIA

Ustawa z dnia 26.10.1982r. o postępowaniu w sprawach nieletnich z późniejszymi zmianami:

Art. 4 § 1 – Każdy, kto stwierdzi istnienie okoliczności świadczących o demoralizacji nieletniego, w szczególności naruszenie zasad współżycia społecznego, popełnienie czynu zabronionego, systematyczne uchylanie się od obowiązku szkolnego lub kształcenia zawodowego, używanie alkoholu lub innych środków w celu wprowadzania się w stan odurzenia, uprawianie nierządu, włóczęgostwo, udział w grupach przestępczych, ma społeczny obowiązek odpowiedniego przeciwdziałania temu, a przede wszystkim zawiadomienia o tym rodziców lub opiekuna nieletniego, szkoły, sądu rodzinnego, Policji lub innego właściwego organu.

O BOWIĄZEK PRAWNY ZAWIADAMIANIA

**Ustawa z dnia 26.10.1982r.
o postępowaniu w sprawach nieletnich
z późniejszymi zmianami:**

Art. 4 § 3 – Instytucje państwowe i organizacje społeczne, które w związku ze swą działalnością dowiedziały się o popełnieniu przez nieletniego czynu karalnego ściganego z urzędu, są obowiązane niezwłocznie zawiadomić tym sąd rodzinny lub Policję oraz przedsięwziąć czynności nie cierpiące zwłoki, aby nie dopuścić do zatarcia śladów i dowodów popełnienia czynu.

Jak i kiedy kontaktować się z Policją?

- **W przypadkach zaistnienia okoliczności mogących wskazywać na popełnienie przestępstwa lub wykroczenia należy skontaktować się z pogotowiem policyjnym – telefon stacjonarny **997** lub z telefonu komórkowego na numer **112** lub korzystać z bezpłatnej infolinii policyjnej nr **0800 – 130 – 334**.**
- **Dzwoniąc pod podane numery pogotowia policyjnego możemy oczekiwać załatwienia spraw wymagających podjęcia szybkiej interwencji.**
- **W innych przypadkach udajemy się osobiście do komendy lub komisariatu Policji i powiadamy o zaistniałym zdarzeniu.**

Jak i kiedy kontaktować się z Policją?

- Dyrektor szkoły może skierować pisemne wystąpienie do Policji informując o okolicznościach lub problemach mających związek z przejawami demoralizacji lub przestępczości na terenie szkoły.
- Jeśli zaistniała sytuacja nie wymaga natychmiastowej interwencji Policji należy skontaktować się z policjantem zajmującym się problematyką nieletnich w jednostce Policji i przedstawić zaistniałą sprawę. W komendach miejskich, powiatowych oraz w dużych komisariatach miejskich Policji funkcjonują **Zespoły ds. Nieletnich i Patologii**, które zajmują się kompleksowo zagadnieniem demoralizacji i przestępczości wśród dzieci i młodzieży.

Jak i kiedy kontaktować się z Policją?

- **O udzielenie pomoc można zwrócić się również do policjanta – dzielnicowego, który jest zobowiązany do podejmowania niezbędnych przedsięwzięć zmierzających do zapobiegania popełnianiu przestępstw i wykroczeń w obsłużanym rejonie służbowym.**
- **Jeżeli okaże się, że rozwiązanie nie leży w kompetencji Policji, poinformujemy Cię, kto może lub powinien zająć się sprawą.**
- **Skuteczność działania Policji bardzo często uzależniona jest od czasu, jaki dzieli przestępstwo od informacji, którą o nim uzyskamy.**

PAMIĘTAJ!!!

- niezależnie od tego, czy jesteś ofiarą, czy świadkiem przestępstwa, skontaktuj się z Policją w możliwie krótkim czasie,
- wzywając policję telefonicznie, masz prawo zapytać o stopień i numer służbowy przyjmującego zgłoszenie,
- podczas osobistego kontaktu z oficerem dyżurnym w jednostce Policji zawsze mamy prawo zażądać wpisania naszego zgłoszenia do książki przebiegu służby.

Przesłuchanie nieletniego zagrożonego demoralizacją i sprawcy czynu karalnego przez Policję

- Podstawą prawną do przesłuchania nieletniego przez Policję jest art. 39 Ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich;

„Przesłuchanie nieletniego może być dokonane przez Policję, a w wyjątkowych wypadkach, gdy jest to konieczne ze względu na dobro sprawy – przez organ wymieniony art.37 § 1 (tj. Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Żandarmerię Wojskową, Straż Graniczną, PIH, Urząd Skarbowy, Państwową Inspekcję Sanitarną, Państwową Agencję Radiokomunikacji). Przesłuchanie nieletniego odbywa się w obecności rodziców lub opiekuna albo obrońcy, a jeżeli zapewnienie ich obecności byłoby w danym wypadku niemożliwe, należy wezwać nauczyciela, przedstawiciela powiatowego centrum pomocy rodzinie lub przedstawiciela organizacji społecznej, do której zadań statutowych należy oddziaływanie wychowawcze na nieletnich lub wspomaganie procesu ich resocjalizacji”.

Przesłuchanie nieletniego zagrożonego demoralizacją i sprawcy czynu karalnego przez Policję

- Z przepisu tego wynika, że w każdym przypadku nieletniego należy przesłuchać w obecności rodziców lub opiekuna albo obrońcy nieletniego. Jeżeli zapewnienie obecności tych osób przy przesłuchaniu nieletniego jest niemożliwe, należy wezwać do obecności nauczyciela lub przedstawiciela organizacji społecznej zainteresowanej sprawami wychowawczymi np. Towarzystwa Ochrony Praw Dziecka. Przesłuchanie nieletniego bez udziału którejkolwiek z tych osób wymienionych w art.39 u.p.n. stanowi istotne naruszenie procedury i uzasadnia złożenie zażalenia.
- Przez „**niemożliwość**” wzięcia udziału w przesłuchaniu nieletniego jego rodziców, opiekuna lub obrońcy należy rozumieć przeszkodę natury faktycznej, której w danym wypadku nie można pokonać np. choroba, pobyt w delegacji, znaczna odległość miejsca zamieszkania.
- Przy wysłuchaniu nieletniego należy dążyć do zapewnienia mu pełnej swobody wypowiedzenia się. Wysłuchanie nieletniego powinno odbywać się w warunkach zbliżonych do naturalnych tj. w **miejscu zamieszkania lub szkole** (art. 19 u.p.n.). Policja powinna ograniczyć się do jednokrotnego przesłuchania nieletniego, chyba, że ujawnione zostaną nowe okoliczności w sprawie i kolejne przesłuchanie nieletniego będzie niezbędne.

Algorytm postępowania Dyrektora w przypadku, gdy Policja dokonuje zatrzymania nieletniego sprawcy czynu karalnego przebywającego na zajęciach w szkole

- Funkcjonariusz Policji przedstawia dyrektorowi powód przybycia i okazuje się legitymację służbową.
- Dyrektor zapisuje dane osobowe i numer legitymacji służbowej policjanta celem sporządzenia własnej dokumentacji.
- Policjant informuje dyrektora o przyczynie zatrzymania ucznia.
- Pedagog szkolny sprowadza nieletniego do gabinetu dyrektora, gdzie policjant informuje wymienionego o przyczynach przybycia i czynnościach, jakie zostaną wykonane związku ze sprawą np. przesłuchanie, okazanie.
- Policja informuje rodziców nieletniego, opiekunów prawnych o wykonywanych czynnościach i zobowiązuje ich do przybycia do szkoły, komendy lub komisariatu Policji, celem uczestniczenia w czynnościach.
- Dyrektor szkoły informuje telefonicznie rodziców o podjętych działaniach względem ich dziecka przez Policję. W przypadku braku kontaktu telefonicznego sporządza pisemną informację i przesyła do miejsca ich zamieszkania.

Algorytm postępowania Dyrektora w przypadku, gdy Policja dokonuje zatrzymania nieletniego sprawcy czynu karalnego przebywającego na zajęciach w szkole

- W przypadku niemożności uczestnictwa rodziców w przesłuchania nieletniego, **dyrektor wyznacza nauczyciela, pedagoga szkolnego** do uczestnictwa w czynnościach, które są przeprowadzane w szkole lub w jednostce Policji.
- Po wykonaniu czynności policjant za pisemnym potwierdzeniem odbioru przekazuje nieletniego rodzicom lub opiekunowi prawnemu. W przypadku, gdy czynności wykonywane są w obecności pedagoga szkolnego, po ich zakończeniu Policja odwozi ich do szkoły lub miejsca zamieszkania.
- W przypadku zaistnienia przesłanek do zatrzymania nieletniego w Policyjnej Izbie Dziecka policjant informuje o tym rodziców, pedagoga szkolnego.

Algorytm postępowania Dyrektora w przypadku, gdy Policja dokonuje zatrzymania nieletniego sprawcy czynu karalnego przebywającego na zajęciach w szkole

Przy realizacji czynności związanych z zatrzymaniem nieletniego – ucznia na terenie szkoły należy zachować dyskrecję nie nagłaśniając sprawy.

Do podejmowania działań na terenie szkoły Policję uprawniają niżej wymienione przepisy prawa :

- u.p.n. art. 4§ 1 i 2 . art., 37 § 1 i 2, art. 40 § 1 – 7,
  - k.p.k. w zakresie zbierania, utrwalania i przeprowadzania dowodów, ze zmianami przewidzianymi w u.p.n. (art. 20),
  - Ustawa o Policji art. 14 ust.1.
- Złożenie zawiadomienia do organów Policji o popełnieniu czynu karalnego przez nieletniego lub przejawach jego demoralizacji obliguje Policję do podjęcia czynności zgodnych z przepisami Kodeksu postępowania karnego i Ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich tj.:
- a.) sporządzenia protokołu z zawiadomieniem,
  - zebrania i utrwalenia dowodów w wypadkach nie cierpiących zwłoki, na podstawie art. 37 § 1 u.p.n,
  - ujęcia nieletniego, o czym stanowi art. 37 § 1 u.p.n.

Algorytm postępowania Dyrektora w przypadku, gdy Policja dokonuje zatrzymania nieletniego sprawcy czynu karalnego przebywającego na zajęciach w szkole

Przepis Ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich w art. 37 § 1 upoważnia Policję do dokonania czynności w wypadkach nie cierpiących zwłoki, a zwłaszcza do:

- przesłuchania nieletniego przez Policję,
- przesłuchania świadków przez Policję,
- ujęcie nieletniego i umieszczenie w Policyjnej Izbie Dziecka.

Policja podejmuje działania w sytuacjach nie cierpiących zwłoki tylko wówczas, gdy zachodzi podejrzenie popełnienia przez nieletniego czynu karalnego oraz niezbędne jest zabezpieczenie śladów i dowodów przestępstwa czy wykroczenia, z uwagi na niebezpieczeństwo ich utraty lub zniekształcenia.

Algorytm postępowania Dyrektora, pedagoga szkolnego w przypadku uzyskania informacji o popełnieniu przestępstwa ściganego z urzędu na terenie placówki oświatowej

Podstawy prawne

- **W art.4. § 1. Ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich** sprecyzowano, że „każdy, kto stwierdzi istnienie okoliczności świadczących o demoralizacji nieletniego, szczególnie naruszenie zasad współżycia społecznego, popełnienie czynu zabronionego, systematyczne uchylanie się od obowiązku szkolnego lub kształcenia zawodowego, używanie alkoholu lub innych środków w celu wprowadzenia się w stan odurzenia, uprawiania nierządu, włóczęgostwo, udział w grupach przestępczych, **ma** społeczny obowiązek odpowiedniego przeciwdziałania temu, a przede wszystkim zawiadomienia o tym rodziców lub opiekuna nieletniego, szkoły, sądu rodzinnego, Policji lub innego właściwego organu.”
- **§ 2.** „Każdy, dowiedziawszy się o popełnieniu czynu karalnego przez nieletniego, ma społeczny obowiązek zawiadomić o tym sąd rodzinny lub Policję”.
- **§ 3.** „Instytucje państwowe i organizacje społeczne, które w związku ze swą działalnością dowiedziały się o popełnieniu przez nieletniego czynu karalnego ściganego z urzędu, są obowiązane niezwłocznie zawiadomić o tym sąd rodzinny lub Policję oraz przedsięwziąć czynności nie cierpiące zwłoki, aby nie dopuścić do zatarcia śladów i dowodów popełnienia czynu.”

Algorytm postępowania Dyrektora, pedagoga szkolnego w przypadku uzyskania informacji o popełnieniu przestępstwa ściganego z urzędu na terenie placówki oświatowej

Z treści art. 4 & 3 u.p.n. wynika, że instytucje państwowe (szkoła) i organizacje społeczne mają nie tylko obowiązek zawiadomić o popełnionym przez nieletniego czynie karalnym **ściganym z urzędu**, ale mają też obowiązek przedsięwziąć czynności nie cierpiące zwłoki, aby nie dopuścić do zatarcia śladów i dowodów popełnienia przestępstwa czynu, który popełnił nieletni.

Czynnościami tymi będzie, więc:

- **zabezpieczenie** miejsca popełnienia czynu,
- **niedopuszczenie** w to miejsce osób postronnych i ewentualne ustalenie świadków zdarzenia,
- niezwłoczne **zawiadomienia** sądu rodzinnego lub Policji (obowiązek ten spoczywa na kierownictwie danej instytucji państwowej czy organizacji).

Przez pojęcie „ściganie z urzędu” – należy rozumieć sytuację, w której oskarżyciel publiczny lub organ Policji po otrzymaniu wiadomości o popełnieniu przestępstwa wszczyna postępowanie karne z własnej inicjatywy, niezależnie od woli pokrzywdzonego, a nawet wbrew jego woli.

WYBRANE KATEGORIE PRZESTĘPSTW Z KODEKSU KARNEGO ŚCIGANE Z URZĘDU

- **art. 158 § 1 - udział w bójce lub pobiciu,**
- **art. 200 – doprowadzanie małoletniego poniżej piętnastego roku życia do obcowania płciowego lub poddania się innej czynności seksualnej,**
- **art. 207 – znęcanie się,**
- **art. 222 – naruszenie nietykalności cielesnej funkcjonariusza,**
- **art. 240 § 1 – nie zawiadomienie o przestępstwie,**
- **art. 245 – wywieranie wpływu na świadka, biegłego lub tłumacza,**
- **art. 270 – podrabianie dokumentów,**
- **art. 278 – kradzież,**
- **art. 279 § 1 – kradzież z włamaniem,**
- **art. 280 – rozbój,**
- **art. 281 – kradzież rozbójnicza,**
- **art. 282 – wymuszenie rozbójnicze,**
- **art. 284 – przywłaszczenie**
- **art. 286 - oszustwo**

ALGORYTM PODSTAWOWYCH CZYNNOŚCI DLA DYREKTORA LUB PEDAGOGA SZKOLNEGO

- 1. Przyjąć do wiadomości informację o przestępstwie (wykroczeniu) zapewnić dyskrecję przekazującemu informację poprzez wysłuchanie go bez świadków, o ile to możliwe w pomieszczeniu zamkniętym. Odnotować godzinę zgłoszenia oraz zapytać o przyczynę ewentualnej zwłoki w podaniu tej informacji.
- 2. Zapewnić, w miarę potrzeby, niezbędną pomoc lekarską pokrzywdzonym.
- 3. Bez zbędnej zwłoki sprawdzić w dostępny sposób wiarygodność informacji:
  - a) jeżeli uczeń podaje świadków, to w rozmowie z jak najmniejszą ilością świadków uwiarygodnić informację,
  - b) sprawdzić, czy zdarzenie zaistniało na terenie szkoły oraz czy miało miejsce w trakcie zajęć szkolnych jego uczestników,
  - c) w rozmowie z pokrzywdzonym ustalić liczbę sprawców i ich dane personalne,
  - d) nie nagłaszać zdarzenia

ALGORYTM PODSTAWOWYCH CZYNNOŚCI DLA DYREKTORA LUB PEDAGOGA SZKOLNEGO

- **4. W przypadku braku wątpliwości, co do faktu zaistnienia zdarzenia, o ile jest to konieczne i możliwe, zatrzymać do czasu przybycia Policji ofiarę przestępstwa i jego sprawcę (ów):**
  - a) konieczność zatrzymania może wynikać z faktu zakończenia przez nich zajęć szkolnych bądź próby ucieczki, ukrycia skradzionych przedmiotów. W przypadku zakończenia zajęć, o fakcie zatrzymania bezwzględnie należy powiadomić rodziców lub opiekunów prawnych. W trakcie prowadzenia zajęć szkolnych z powiadomieniem należy poczekać do przyjazdu Policji. Nie należy zatrzymywać na „siłę” sprawcy czynu, ale w ramach swojego autorytetu spowodować, by pozostał pod opieką pedagoga szkolnego, w oddzielnym pomieszczeniu do chwili przybycia Policji,**
  - b) jeżeli sprawców jest kilku, w miarę możliwości należy umieścić ich w oddzielnych pomieszczeniach,**
  - c) ofiarę należy odizolować od sprawców,**
  - d) udzielić wsparcia psychologicznego osobom pokrzywdzonym w zdarzeniu, jeśli sytuacja tego wymaga.**

ALGORYTM PODSTAWOWYCH CZYNNOŚCI DLA DYREKTORA LUB PEDAGOGA SZKOLNEGO

- 5. W przypadku odnalezienia rzeczy pochodzących z przestępstwa lub służących do popełnienia przestępstwa należy je zabezpieczyć:
  - a) pozostawić w miejscu znalezienia, zabezpieczając przed przemieszczeniem, zniszczeniem, nakrywając je czymś i pilnując,
  - b) zapewnić, by przedmioty te nie były dotykane, a gdy istnieje potrzeba ich przemieszczenia, starać się chwycić je w jednym miejscu (jak najmniej typowym) i zapamiętać miejsce uchwycenia.
- 6. Odnotować personalia uczestników i ewentualnych świadków zdarzenia.
- 7. Powiadomić o zdarzeniu Policję
- 8. Wykonać ewentualne czynności zalecone przez przyjmującego zgłoszenie policjanta.

Zakazy:

- Nie należy „na własną rękę” wyjaśniać przebiegu zdarzenia, a zwłaszcza konfrontować uczestników zdarzenia, dążyć do pojednania, itp.
- Bezwzględnie nie należy dokonywać przeszukania teczek, toreb, kieszeni.

Algorytm postępowania pedagoga szkolnego w sytuacji ujawnienia ucznia zagrożonego demoralizacją

Procedura ta dotyczy przypadku, gdy uczeń, który nie ukończył 18 lat używa alkoholu lub innych środków w celu wprowadzenia się w stan odurzenia, uprawia nierząd, bądź przejawia inne zachowania świadczące o demoralizacji (naruszenie zasad współżycia społecznego, popełnianie czynu zabronionego, systematycznego uchylania się od obowiązku szkolnego lub obowiązku nauki, włóczęgostwo, udział w działalności grup przestępczych) pedagog szkolny powinien podjąć następujące czynności:

- Poinformować o zaistniałym fakcie dyrekcję szkoły.
- Pedagog szkolny wzywa do szkoły rodziców, prawnych opiekunów ucznia i informuje ich o problemach wynikających z zachowania ucznia.
- W obecności ucznia i rodziców pedagog szkolny przeprowadza rozmowę wychowawczą, zobowiązuje ucznia do poprawnego zachowania, a rodziców do szczególnego nadzoru nad dzieckiem.
- W przypadku braku zainteresowania ze strony rodziców do współpracy ze szkołą na rzecz ich dziecka i brakiem poprawy w zachowaniu ucznia, szkoła pisemnie powiadamia o zaistniałej sytuacji sąd rodzinny lub Policję (specjalistę ds. nieletnich).

ZASADY POSTĘPOWANIA WOBEC UCZNIÓW W SZCZEGÓLNEJ SYTUACJI ZAPEWNIENIA IM OCHRONY W PRZYPADKU ODMOWY POWROTU DO DOMU

Materiał instruktażowo – informacyjny dla dyrektorów szkół, nauczycieli, pedagogów i psychologów.

1. Po zgłoszeniu przez ucznia odmowy powrotu do domu po zajęciach szkolnych, pedagog rozmawia z uczniem ustalając motywy jego decyzji, zbiera informacje o sytuacji rodzinnej, zapisuje dane osobowe ucznia i sporządza notatkę służbową.
2. Pedagog informuje dyrektora szkoły przekazując mu sporządzoną z rozmowy z uczniem notatkę służbową i o zaistniałej sytuacji zawiadamia komisariat Policji właściwy dla szkoły. Kopia notatki sporządzonej przez pedagoga pozostaje w dokumentacji szkoły, a jej oryginał przekazuje się Policji.
3. Jeśli rodzice ucznia lub on sam znajdują się pod nadzorem kuratora sądowego, pedagog zobowiązany jest do poinformowania go o przeprowadzonej z uczniem rozmowie i podjętych działaniach.
4. Funkcjonariusz Policji po przybyciu do szkoły rozmawia z pedagogiem. Rozmowa z uczniem przeprowadzana jest w siedzibie komisariatu Policji w obecności tego samego pedagoga, który przyjął zgłoszenie od ucznia.

5. W zależności od poczynionych ustaleń funkcjonariusz Policji nawiązuje kontakt telefoniczny z rodzinnym sędzią dyżurnym w celu ustalenia dalszego toku postępowania. Spis nazwisk sędziów, dyżurów i numerów telefonicznych jest przekazywany przez Sąd Rejonowy do wszystkich komisariatów Policji na początku każdego roku kalendarzowego.
6. Funkcjonariusz Policji podejmuje dalsze czynności sporządzając stosowną dokumentację.
7. W przypadku konieczności umieszczenia dziecka w zastępczej formie opieki funkcjonariusz Policji wnioskuje o jego przyjęcie sporządzając pisemny wniosek.
8. Należy podjąć wszelkie działania , by dziecko do 10 roku życia zostało przyjęte przez pogotowie rodzinne, do 13 roku życia – przez grupę interwencyjną domu dziecka, a dziecko powyżej 13 roku życia – przez pogotowie opiekuńcze.
9. Informacje o wolnych miejscach w placówkach interwencyjnych dostępne są w Miejskich Ośrodkach Pomocy Rodzinie.
10. Po zabezpieczeniu dziecka poprzez umieszczenie w placówce interwencyjnej funkcjonariusz Policji zobowiązany jest do zawiadomienia rodziców dziecka (opiekunów prawnych)
11. Po sporządzeniu pisemnej informacji o stanie sprawy funkcjonariusz Policji przekazuje ją właściwym instytucją (sąd rodzinny, prokuratura).
12. Wszelkie czynności należy wykonywać z zachowaniem dyskrecji.

*WYBRANE KATEGORIE PRZESTĘPSTW Z KODEKSU
KARNEGO ŚCIGANE NA WNIOSEK
POKRZYWDZONEGO*

ALGORYTM POSTĘPOWANIA W PRZYPADKU UJAWNIENIA PRZESTĘPSTWA ŚCIGANEGO NA WNIOSEK POKRZYWDZONEGO NA TERENIE SZKOŁY

- Ściganie na wniosek pokrzywdzonego – w tym przypadku wszczęcie postępowania przez Policję uzależnione jest od woli pokrzywdzonego.
- W przypadku tych kategorii przestępstw pokrzywdzony składa wniosek do protokołu, a po jego złożeniu przestępstwo ścigane jest tak, jak z urzędu. Wycofanie przez pokrzywdzonego wniosku o ściganie jest bezskuteczne.

WYBRANE KATEGORIE PRZESTĘPSTW ŚCIGANYCH NA WNIOSEK POKRZYWDZONEGO

- art. 288 § 1 i 2 – zniszczenie lub uszkodzenie cudzej rzeczy
- art. 190 § 1 – groźby karalne
- art. 197 - zgwałcenie

ALGORYTM POSTĘPOWANIA DYREKTORA I PEDAGOGA SZKOLNEGO

- 1. Przyjąć do wiadomości informację o przestępstwie (wykroczeniu) zapewnić dyskrecję przekazującemu informację poprzez wysłuchanie go bez świadków (o ile to możliwe w pomieszczeniu zamkniętym).
- 2. Odnotować godzinę zgłoszenia oraz zapytać o przyczynę ewentualnej zwłoki w podaniu tej informacji.
- 3. Zapewnić w miarę potrzeby, niezbędną pomoc lekarską pokrzywdzonym.
- 4. Bez zbędnej zwłoki sprawdzić w dostępny sposób wiarygodność informacji, w tym:
  - a) jeżeli uczeń podaje świadków, to w rozmowie z jak najmniejszą ilością świadków uwiarygodnić informację,
  - b) sprawdzić, czy zdarzenie zaistniało na terenie szkoły oraz czy miało miejsce w trakcie zajęć szkolnych jego uczestników,
  - c) nie nagłaśniać zdarzenia.
- 5. Powiadomić rodziców lub opiekunów dziecka pokrzywdzonego, zrelacjonować im zdarzenie i uzgodnić z nimi, czy będą chcieli zgłosić sprawę Policji.
- 6. W przypadku odmowy złożenia wniosku o ściganie sprawców przez rodziców należy ich poinformować, jakie środki podejmie szkoła w stosunku do sprawców zdarzenia.

ALGORYTM POSTĘPOWANIA DYREKTORA I PEDAGOGA SZKOLNEGO

- Środki, jakie szkoła powinna przedsięwziąć to między innymi:
  - w ramach uprawnień statutowych szkoła stosuje względem ucznia środki przewidziane regulaminem szkolnym,
  - w przypadku, gdy sprawca zdarzenia sprawiał wcześniej problemy, a zdarzenie którego się dopuścił nosi cechy postępującej demoralizacji, ponadto stwierdzono niewydolność wychowawczą rodziców należy pisemnie powiadomić Sąd Rodzinny lub Policję

WYBRANE KATEGORIE PRZESTĘPSTW ŚCIGANYCH Z OSKARŻENIA PRYWATNEGO

- Pokrzywdzony może też skorzystać z pomocy Policji, która na jego żądanie przyjmie ustną lub pisemną skargę i w razie potrzeby zabezpieczy dowody, po czym przesyła skargę do właściwego sądu.
- Sędzia rodziny w przypadku wszczęcia postępowania o czyn ścigany z oskarżenia prywatnego nie jest uzależniony od oskarżyciela prywatnego.
- Wszczyna postępowanie z oskarżenia prywatnego tylko wówczas, gdy wymaga tego interes społeczny albo wzgląd na wychowanie nieletniego lub ochrona pokrzywdzonego. Wszczęte postępowanie objęte jest wówczas ściganiem z urzędu.
- Jeżeli funkcjonariusz Policji w trakcie przyjmowania ustnej skargi od pokrzywdzonego stwierdzi, że interes społeczny wymaga zmiany trybu ścigania, przesyła protokół przyjęcia ustnej skargi do sędziego rodzinnego wraz z wnioskiem o objęcie ściganiem z urzędu.

WYBRANE KATEGORIE PRZESTĘPSTW ŚCIGANYCH Z OSKARŻENIA PRYWATNEGO

- „Interes społeczny” – to hasło, pod którym kryje się szereg okoliczności, które mają wpływ na zmianę trybu ścigania sprawcy tj. np. szczególna sytuacja pokrzywdzonego, gdy jest osobą starszą, niepełnosprawną, chorą lub sprawca czynu karalnego był wcześniej notowany przez Policję, współdziałał w grupie przestępczej, czy też ze względu na charakter przestępstwa popełnionego z pobudek chuligańskich, chęci zemsty, poniżenia pokrzywdzonego.
- W przypadku przestępstw ściganych z oskarżenia prywatnego stosuje się algorytm obowiązujący przy przestępstwach ściganych na wniosek pokrzywdzonego!!!
- Szkoła niezależnie od woli pokrzywdzonego sporządza pisemne wystąpienie do Sądu rodzinnego w sprawie ucznia – nieletniego sprawcy czynu, który swoim zachowaniem wykazuje symptomy demoralizacji.

PRZYKŁADY PRZESTĘPSTW ŚCIGANYCH Z OSKARŻENIA PRYWATNEGO

- art. 217 § 1 – naruszenie nietykalności cielesnej,
- art. 212 § 1 – zniesławienie,
- art. 157 – zwykłe i lekkie uszkodzenie ciała,
rozstrój zdrowia,
- art. 216 §1 – zniewaga,

ALGORYTM POSTĘPOWANIA W PRZYPADKU UJAWNIENIA NA TERENIE SZKOŁY UCZNIĄ BĘDĄCEGO POD WPŁYWEM ALKOHOLU

- Odizolować ucznia od klasy, pamiętając, aby nie zostawić go samego.
- W przypadku, gdy swoim zachowaniem i stanem zdrowia stwarza zagrożenie dla swojego życia lub zdrowia innych osób należy **wezwać** lekarza w celu stwierdzenia stanu trzeźwości i udzielenia pomocy medycznej.
- Powiadomić telefonicznie rodziców i zobligować ich do odebrania dziecka ze szkoły.
- Ustalić źródło pochodzenia alkoholu.
- Ustalić świadków mających związek ze zdarzeniem.
- Powiadomić Policję w przypadku, gdy stan zdrowia, zachowanie nieletniego i zaistniała sytuacja dają powody do interwencji Policji.
- Policjanci mogą dokonać badania stanu trzeźwości nieletniego, w przypadku stwierdzenia w wydychanym powietrzu stężenia alkoholu powyżej 0,25 mg w 1 dm³. Policja może przewieźć nieletniego do izby wytrzeźwień lub w przypadku jej braku, do policyjnego pomieszczenia dla osób zatrzymanych. O fakcie umieszczenia zawiadamia się rodziców.
- W porozumieniu z policjantem – specjalistą ds. nieletnich **uzgodnić** sposób załatwienia sprawy.

Podstawa prawna

Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, art. 14, art. 40.

Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich.

ALGORYTM POSTĘPOWANIA W PRZYPADKU UJAWNIENIA NA TERENIE SZKOŁY UCZNIĄ, KTÓREGO ZACHOWANIE WSKAZUJE NA UŻYCIĘ ŚRODKÓW ODURZAJĄCYCH

- Odizolować ucznia od klasy, pamiętając, aby nie zostawić go samego.
- Zapewnić w razie potrzeby pomoc lekarską.
- Powiadomić rodziców i zobligować ich do niezwłocznego odebrania dziecka ze szkoły.
- Zawiadomić Policję w przypadku niemożności kontaktu z rodzicami lub ze względu na zachowanie i stan zdrowia ucznia.
- Z zachowaniem bezpieczeństwa zabezpieczyć ewentualne komponenty, narzędzia i miejsce zdarzenia.
- Ustalić świadków mających związek ze zdarzeniem.
- W porozumieniu z policjantem – specjalistą ds. nieletnich ustalić sposób załatwienia sprawy.

ALGORYTM POSTĘPOWANIA W PRZYPADKU UJAWNIENIA NA TERENIE SZKOŁY UCZNIĄ, KTÓREGO ZACHOWANIE WSKAZUJE NA UŻYCIĘ ŚRODKÓW ODURZAJĄCYCH

- W przypadku ujawnienia na terenie szkoły osób zajmujących się sprzedażą środków narkotycznych należy niezwłocznie powiadomić o tym Policję, bez nagłaśniania tego w środowisku szkolnym.
- Zgodnie z przepisami **Ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii z dnia 29 lipca 2005 r.** w Polsce **karalne jest:**
  - **posiadanie** każdej ilości środka odurzającego lub substancji psychotropowej,
  - **wprowadzanie** do obrotu,
  - **udzielanie** innej osobie, ułatwianie lub umożliwianie ich użycia oraz nakłanianie do użycia,
  - **wytwarzanie i przetwarzanie** środków odurzających.

UWAGA!

W przypadku stwierdzenia, że pokrzywdzonym wyniku przestępstwa jest uczeń szkoły przebywający na jej terenie, a sprawcą zdarzenia jest osoba dorosła, należy bezwzględnie i niezwłocznie powiadomić Policję oraz opiekunów prawnych.

WYJAŚNIENIE NIEKTÓRYCH POJĘĆ I PRZYKŁADY PODSTAWOWYCH RODZAJÓW PRZESTĘPSTW I WYKROCZEŃ

- Wykroczenie przeciwko mieniu - np. kradzież, przywłaszczenie mienia o wartości do 250 zł albo zniszczenie, uszkodzenie, uczynienie niezdatnym do użytku mienia, które spowodowało stratę w kwocie do 250 zł;
- Przestępstwo przeciwko mieniu - np. kradzież, przywłaszczenie mienia o wartości przekraczającej 250 zł albo zniszczenie, uszkodzenie, uczynienie niezdatnym do użytku mienia, które spowodowało stratę w kwocie przekraczającej 250 zł;
- Wartość nie jest istotna w przypadku przestępstwa związanego z rozbojem, kradzieżą rozbójniczą, wymuszeniem rozbójniczym, oszustwem.

SPOSOBY ROZPOZNAWANIA NIEKTÓRYCH CZYNÓW - OBJAŚNIENIE NAZW

- **Kradzież** - sprawca zabiera czyjąś rzecz, pieniądze z ławki, tornistra, kieszeni.
- **Kradzież rozbójnicza** - sprawca kradnie jakąś rzecz, a gdy pokrzywdzony chce mu ją odebrać używa wobec niego przemocy lub grozi mu użyciem przemocy albo doprowadza go do stanu nieprzytomności lub bezbronności. Istotą jest to, że elementy przemocy lub groźby występują po dokonaniu kradzieży i służą utrzymaniu skradzionej rzeczy w posiadaniu sprawcy.
- **Rozbój** - najbardziej rozpowszechnionym jego przykładem jest napad na pokrzywdzonego. Użycie wobec niego przemocy (uderzenie, kopnięcie, popchnięcie), a następnie dokonanie kradzieży posiadanej przez niego rzeczy (np. pieniędzy). Przed dokonaniem kradzieży sprawca, zamiast czynnej napaści może grozić natychmiastowym użyciem przemocy np. „dawaj kasę, bo jak - nie, to dostaniesz.” Sprawca przed dokonaniem kradzieży może również doprowadzić ofiarę do nieprzytomności, np. odurzenie, bądź bezradności, np. upicie, podanie narkotyku z tym, że czynności te wykonywane są z zamiarem późniejszej kradzieży.

SPOSOBY ROZPOZNAWANIA NIEKTÓRYCH CZYNÓW - OBJAŚNIENIE NAZW

- **Przywłaszczenie** - np. właściciel użycza innej osobie jakąś rzecz na określony czas, a ta nie oddaje jej w terminie i postępuje z nią jak właściciel (używa ją, użycza dalej, sprzedaje), właściciel daje komuś rzecz, aby przekazał ją w określone miejsce czy określonej osobie, a ten nie spełnia prośby i postępuje z rzeczą jak jej właściciel.
- **Oszustwo.**
  - 1) sprawca sprzedaje ofierze tombak wprowadzając go w błąd, że złoto to jest;
  - 2) sprzedanie towaru II gatunku jako I gatunek;
  - 3) ktoś ma jakąś rzecz, ale nie orientuje się, ile ta rzecz kosztuje. Sprawca znając faktyczną cenę rzeczy, chce oszukać tę osobę i „zarobić” na niej, celowo podaje zaniżoną wartość rzeczy i kupuje ją w podanej przez siebie cenie.
- **Pobicie** - przy pobiciu występują przynajmniej 3 osoby, z czego jedna broni się, a dwie atakują.
- **Bójka** - w bójce występują przynajmniej 3 osoby, z czego każda jest zarówno stroną atakującą jak i broniącą się.
- **Czyn lubieżny** - doprowadzenie małoletniego poniżej lat 15 do obcowania płciowego lub poddania się innej czynności seksualnej.
- **Inna czynność seksualna** - np. zmuszenie innej osoby do samogwałtu, „miłości francuskiej” rozbieranie się przed sprawcą, uprawianie seksu na oczach sprawcy.

ZASADY POSTĘPOWANIA W PRZYPADKU ZAMACHÓW TERORYSTYCZNYCH ZWIĄZANYCH Z PODŁOŻENIEM MATERIAŁÓW WYBUCHOWYCH

- 1. Należy zapewnić bezpieczeństwo przebywającym na terenie szkoły osobom (w przypadku zagrożenia dyrektor szkoły podejmuje decyzję o ewakuacji ludzi i mienia z budynku).**
- 2. Uniemożliwić dostęp osób postronnych do przedmiotów niebezpiecznych i wezwać Policję - tel.997 lub 112.**
- 3. Informowanie sił policyjnych o rozkładzie pomieszczeń w obiekcie.**
- 4. Informowanie sił policyjnych - co nie powinno znajdować się w poszczególnych konkretnych miejscach.**
- 5. Wyznaczenie pracownika, który będzie przewodnikiem sił policyjnych.**
- 6. Pod żadnym pozorem nie dotykać i nie przemieszczać niebezpiecznych przedmiotów lub ładunków.**
- 7. Należy zachować spokój i opanowanie aby nie dopuścić do paniki.**

OTRZYMANIE PODEJRZANEJ PRZESYŁKI, LISTU LUB PACZKI

CECHY CHARAKTERYSTYCZNE PODEJRZANEJ PRZESYŁKI, LISTU LUB PACZKI:

1. Odręczny adres.
2. Otwory w kopercie .
3. Twarda koperta.
4. Nierównomierne rozłożenie wagi.
5. Zastrzeżenia.
6. Wewnętrzna koperta.
7. Podejrzone opakowanie.
8. Wystające druty lub folia.
9. Nieprofesjonalnie napisany adres.
10. Zapach.
11. Zawyżona opłata.
12. Błędy ortograficzne.
13. Tłuste plamy, zaolejenia, przebarwienia.
14. Brak adresu nadawcy brak jakichkolwiek znaków, kto może być nadawcą.

PRZYJĘCIE INFORMACJI O PODŁOŻENIU ŁADUNKU WYBUCHOWEGO

WSKAZÓWKI DO PROWADZENIA ROZMOWY ZE ZGŁASZAJĄCYMI O PODŁOŻENIU „BOMBY„

1. Nie odkładać słuchawki po przyjęciu zgłoszenia.
2. Podczas rozmowy zachować spokój i starać się uzyskać od zgłaszającego jak największą ilość informacji.
3. Tak prowadzić rozmowę, aby stworzyć możliwość zidentyfikowania (choćby w przybliżeniu) sprawcy zamachu.
4. Należy ocenić: czas przyjęcia ostrzeżenia, płeć dzwoniącego, akcent, stan pod wpływem alkoholu lub środków odurzających, tło rozmowy, itp..
5. Należy dążyć do uzyskania odpowiedzi na następujące pytania:
  - 1) Czy Pan/Pani podłożył bombę?
  - 2) Kiedy bomba wybuchnie?
  - 3) Gdzie jest w tej chwili bomba?
  - 4) Jak bomba wygląda?
  - 5) Jakiego typu jest ta bomba?
  - 6) Co spowoduje wybuch bomby?
  - 7) W którym miejscu bomba jest umieszczona?
  - 8) Dlaczego Pan/Pani podłożył bombę?
  - 9) Skąd Pan/Pani telefonuje?
  - 10) Gdzie Pan/Pani się w tej chwili znajduje?
  - 11) Gdzie Pan/Pani mieszka?
  - 12) Jak się Pan/Pani nazywa?

DZIĘKUJĘ ZA UWAGĘ!!!

podinsp. Alicja Godyla-Jasicka
Wydział Prewencji KWP w Poznaniu

